

کتابخانه‌های مختلف ترکیه موجود است (ششن، ۱۳۹۱، ص ۲۷۰؛ *Oriente Moderno*, vol. II, p 357 - 359; Babinger, p 35 - 37).

منابع

ششن، رمضان (۱۳۹۱). «مورخان عثمانی»، تاریخ نگاری و مورخان عثمانی، ترجمه و تدوین نصرالله صالحی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
Babinger, F. (1927). *Geschichtschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Leipzig. *Oriente Moderno*, Editor-in-chief: Claudio Lo Jacono, Istituto per l'Oriente C.A. Nallino, Rome.

سنان چلبی

شاعر، تاریخ نگار عثمانی.

سنان چلبی از مردم قارشدران (لولبرقاز، تراکیا) متخلص به بهشتی. چون مورد غضب بایزید دوم عثمانی قرار گرفت، به ایران گریخت و با شاعرانی هم چون جامی و امیرعلیشیر نوایی آشنا شد. بعدها با شفاعت آن‌ها مورد بخشایش قرار گرفت و به عثمانی بازگشت. او نخستین شاعر ترکی است که از خمسه‌ی نظامی تقلید کرد (ششن، ۱۳۹۱، ص ۲۷۴؛ Babinger, p 49 - 50).

اثر

تاریخ سنان چلبی *

منابع

ششن، رمضان (۱۳۹۱). «مورخان عثمانی»، تاریخ نگاری و مورخان عثمانی، ترجمه و تدوین نصرالله صالحی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
Babinger, F. (1927). *Geschichtschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Leipzig.

سنت تاریخ نگاری ملوک نیمروز

سنت خاص تاریخ نگاری امرای سیستان در تاریخ نگاری محلی.

به روزگار شکوه سیستان، فرمانروایان بومی آن دیار خویشان را ملک می خواندند و ادعا می کردند که از نسل کیکاووس اند (بوختر، «سیستان»، ص ۱۰؛ صفت گل، ۱۳۸۰، ص ۵۹). قاضی منهاج سراج* (۶۹۸-ق) در طبقات ناصری* (ج ۱، ص ۲۷۵) طاهر صفاری را که در عصر سلجوقیان حاکم سیستان شد نخستین ملک نیمروز خوانده است.

آورده است. محمدآغا در دوران سلطنت سلطان مصطفی از مقام «دلبند غلامی» به «رکابداری» و بعد به «چوقه داری» و بعد به «سلحداری» رسید. سلحدار پس از خلع سلطان مصطفی و جلوس احمد سوم (حک: ۱۱۱۵-۱۱۴۳ ق) در زمره افراد مهمی بود که با پادشاه جدید بیعت کرد. با این حال، چندی بعد به سبب نفوذ اشخاص جدید در سرای سلطان، در ۴۶ سالگی از مقام سلحداری برکنار شد. سلحدار تا زمان درگذشتش در ۶۰ سالگی (۱۱۳۶ ق) به نوشتن تاریخ ادامه داد. اما به سبب دوری بودن از وقایع، در ذکر حوادث تاریخی به اختصار اکتفا کرد. این بخش از یادداشت‌های او وقایع سال‌های ۱۱۱۵ ق تا ۱۱۳۳ ق را دربر می‌گیرد. محمدآغا بعد از اتمام تألیف، کتاب را به سلطان احمد سوم تقدیم کرد (ششن، ۱۳۹۱، ص ۳۴۴-۳۴۶؛ *Oriente Moderno*, vol. III, p 69 - 70; Babinger, p 277 - 278).

آثار

تاریخ سلحدار* (سلحدار تاریخی) و بخشی از آن که نصرت‌نامه خوانده می‌شود.

منابع

ششن، رمضان (۱۳۹۱). «مورخان عثمانی»، تاریخ نگاری و مورخان عثمانی، ترجمه و تدوین نصرالله صالحی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
Babinger, F. (1927). *Geschichtschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Leipzig. *Oriente Moderno*, Editor-in-chief: Claudio Lo Jacono, Istituto per l'Oriente C.A. Nallino, Rome.

سلیمان نامه

تاریخ‌نامه منظوم اثر الیاس بن خضر* در قرن ۹ و اوایل قرن ۱۰ ق.

فردوسی رومی این اثر را به درخواست سلطان بایزید دوم تألیف و به او تقدیم کرد. اما سلطان، ۸۰ جزء را پسندید و دستور داد تا بقیه را از بین ببرند. این امر، بر نویسنده گران آمد و بنابراین با نوشتن هجویه‌ای در صدد انتقام برآمد و سپس از استانبول به سوی ایران گریخت. کتاب بسیار حجیم و مفصل بوده، چنان‌که لقب «اوزون فردوسی» کنایه از طولانی بودن همین اثر است. کتاب، مشتمل بر ۳۶۶ جزء و ۴۹۹ قسم بوده است. بخش‌هایی از این اثر منظوم، در

آب است مرا - کار این چشمه ز سرچشمه خراب است مرا /
چشم بر هم زخم و روی تو بینم به خیال - در شب هجر مگر دیده
به خواب است مرا.

منابع: احسن التواریخ، روملو، در صفحات فراوان؛ احسن التواریخ، ۶۹ - ۱۱۷؛ تاریخ ادبیات ایران از صفویه تا عصر حاضر، براون، در صفحات فراوان؛ تاریخ ادبیات در ایران، ۱۳، ۱۲/۵؛ ۱۴۳/۴؛ ۵۰۸؛ تاریخ الفی، در صفحات فراوان؛ تاریخ امپراتوری عثمانی و ترکیه جدید، جلد یکم/در صفحات فراوان؛ تاریخ عثمانی، در صفحات فراوان؛ تاریخ نظم و نثر، ۴۷۹/۱ - ۴۸۱؛ تحفة سامی، ۲۵ - ۲۷؛ تذکرة الشعراء، حسن چلبی، ۹۴ - ۱۰۰؛ تکملة الاخبار، در صفحات فراوان؛ جنگهای دوره صفویه، ۲۶۶؛ حیب السیر، جلد چهارم/ ۵۷۰؛ حماسه سرایی در ایران، ۳۷۲، ۳۸۴؛ خلاصة التواریخ، ۴۴۸/۱ - ۴۴۸/۱؛ دولت عثمانی از اقدار تا انحلال، ۵۷ - ۶۷؛ الذریعه، ۹ - ۴۶۶/۲؛ روضة السلاطین و جواهر العجایب، ۷۶ - ۷۸؛ روضة الصفا، جلد هشتم/در صفحات فراوان؛ روضة الصفویه، در صفحات فراوان؛ زبان و ادب فارسی در قلمرو عثمانی، ۱۰۳، ۱۴۴ - ۱۴۶، ۱۷۴، ۱۸۰ - ۱۸۲، ۱۹۸، ۲۰۷؛ زیادة التواریخ، مستوفی، در صفحات فراوان؛ زندگانی شاه عباس اول، در صفحات فراوان؛ سفارت استانبول، ۲۲۲ - ۲۳۲؛ سفارتنامه های ایران، ۲۶ - ۲۸، ۴۰، ۲۴۵، ۲۸۰؛ سلطان نامه، ۲۴ - ۲۶؛ سلیمان باشکوه؛ سلیمان فاتح؛ شاه طهماسب اول، در صفحات فراوان؛ شرح احوال سلطان عبدالحمید و اوضاع مملکت عثمانی، مقدمه، سیزده؛ شعر و ادب فارسی در کشورهای همسایه، در صفحات فراوان؛ عالم آرای شاه اسماعیل، در صفحات فراوان؛ عالم آرای شاه طهماسب، در صفحات فراوان؛ عالم آرای صفوی، در صفحات فراوان؛ فرمانروایان شاخ زرین، ۱۷ - ۵۳؛ فواید الصفویه، ۲۰، ۲۱؛ فهرس المخطوطات الفارسیه، ۴۵/۱ - ۴۶؛ فهرس المطبوعات الشركية العثمانية، ۷۱/۲، ۱۰۵؛ فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی، ۲۲۸/۶؛ فهرست نامگوی نسخه های خطی فارسی دارالکتب قاهره، ۹۹؛ فهرست نسخه های خطی فارسی، ۲۵۱۴/۳؛ ۴۱۲۲/۶؛ فهرست نسخه های خطی فارسی کتابخانه مغنسیا، ۱۰۸؛ قاموس الاعلام، ۲۶۱۴/۴ - ۲۶۱۷؛ قرون عثمانی، در صفحات فراوان؛ قفقاز و سیاست امپراتوری عثمانی، ۲۹، ۳۱، ۴۰؛ کشف الظنون، ۱۰۰/۲؛ مجالس النعاش، ۴۰۴ - ۴۰۵؛ مجمع الخواص، ۱۴ - ۱۵؛

مجمع الفصحاء، ۵۶/۱؛ نام آوران آذربایجان، ۳۲/۲؛ نگاهی به روند فتوة و گسترش زبان و ادب فارسی در ترکیه، ۱۷۲ - ۱۷۳، ۲۰۲ - ۲۰۸؛ حسین میرجعفری، «نامه از شاه طهماسب صفوی به سلطان سلیمان قانونی»، برسیهای تاریخی، سال دهم، شماره ۵، آذر و دی ۱۳۵۴ ش، صص ۲۳۳ - ۲۴۸؛ هم او، «نسخه ای از یک پزشک ایرانی به سلطان سلیمان قانونی»، هنر و مردم، سال چهاردهم، شماره ۱۵۹ و ۱۶۰، دی و بهمن ۱۳۵۴ ش، صص ۳۵ - ۳۷؛ *A history of Ottoman poetry*, 3/1; *Catalogue of the Persian manuscripts in the British museum*, 1/216-218; *Encyclopaedia of Islam*, 9/822-842; *Islam ansiklopedisi*, 11/99-155; *Tarih-i Seldhikî*; *Topkapı sarayı müzesi*, 11/224; *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi*, 6/428-429; *Türk edebiyatı ansiklopedisi*, 1/94; 3/865; *Türk edebiyatı tarihi*, 1/567-570.

معصومی

سلیمان نامه، نوشته فتح الله عارف عجمی ← شاهنامه سلیمانی

سلیمان نامه (so.ley.mān.nā.me) / تاریخ سلطان سلیمان، منظومه ای به فارسی در تاریخ پادشاهی سلیمان قانونی (۹۲۶ - ۹۷۴ ق)، سروده عبدالرحمان غباری (- ۹۷۴ ق). این منظومه که در پنج هزار بیت است، به پیروی از شاهنامه فردوسی سروده شده و از شناخته ترین آثار او است. نسخه ای دست نویس از این اثر به شماره (۱۲۳) ۱۳۴۶ در کتابخانه ماگنسیا نگهداری می شود. آغاز و انجام آن چنین است: آغاز: «به نام خداوند عرش عظیم - صفا بخش گلزار باغ نعیم» انجام: «از می که نبود به مذهب حرام - به فردوس نوشتند هر صبح و شام».

منابع: زبان و ادب فارسی در قلمرو عثمانی، ۱۴۶؛ پارسی نویسان آسیای صغیر، ۵۱؛ تذکرة الشعراء، حسن چلبی، ۷۱۲/۲ - ۷۱۴؛ عثمانلی مؤلفلری، ۱۱۲/۳ - ۱۱۴؛ فهرست نسخه های خطی فارسی کتابخانه مغنسیا، ۱۰۸؛ هدیه العارفین، ۵۴۶/۱؛ *Iranica*, 11/18.

رشنوزاده

سلیمان نظیف (so.ley.mān.na.zif)، فرزند سعید پاشا (- ۱۸۹۲ م)،

SÜLEYMANNÂME

-
- 1 AHMET TOKLUCU, Matrakçı Nasuh'un Süleymannâmesi (beşinci bölüm/Arkeoloji Müzeleri KTP. nr. 379, vr. 96a-185b) (değerlendirme ve transkripsiyon), Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2010

  - 2 SEZER ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR, Firdevsi-i Rumi'nin Süleymanname Yazması'nın (81. cilt, 28 bk.) bilimsel yayını ve üzerinde dil incelemeleri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2003

15 HAZİRAN 1993

SÜLEYMANNÂME

9379
Firdevsi Süleyman-Name (44. cilt) metin ve fiiller üzerine bir deneme. AKAY, Asuman. Doktora. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1990. 203s. Danışman: Prof.Dr.Mertol Tulum. Özet dili: Tü.

184446 Süleymanname

I.3.7- Süleymannâmeler, İbrahim Kutluk, İÜ. EF. TDEB., (Tr. 26), İstanbul 1937-38, 15 s.

Travay-Doktora en çalışması

06 HAZİRAN 1996

Çatıkçaş, Dr. N. Atâ

"Türk Firdevsi'sine Süleymannâme-i Kebir" Türk Dünyası Araştırmaları, İstanbul.

1983 sayı 25 no. 169-178

İbrahim Kutluk

SÜLEYMANNÂME

Süleymannâmeler

06 OCAK 1993

Türk Dilat Enstitüsü, Tr. 26

25 KASIM 1991

Atıl, Esin. Süleymanname: the illustrated history of Süleyman the Magnificent (1986)
Hali 35 (1987), 62. G. Goodwin

700 ROGERS, [J.]M. The Chester Beatty Süleymannâme again. Persian painting, from the Mongols to the Qajars: studies in honour of Basil W. Robinson. Ed. R. Hillenbrand. London: Tauris, in association with the Centre of Middle Eastern Studies, University of Cambridge, 2000 (Pembroke Persian Papers, 3), pp.187-200

28 TEM 2006

Abul, Yasemin. "Süleymanname-i Kebir'in 43. cildi üzerinde metin ve inceleme." Yüksek Lisans Tezi. Celâl Bayar Üniversitesi, 2004. V,246 y. (Danışman: Doç. Dr. Nezahat Öztekin)

17 ARALIK 1993

760 Çatıkçaş, Atâ: Firdevsi-i Rumi'nin Süleymân-nâme-i kebir'i. 72. cilt. (Gramersentaks - lûgat - metin). Doktora tezi. İstanbul 1979. XXVIII+347+284 y. 4°
Bibl.: IX-XII

«İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü»

269 BAKIRER, Ömür. The paintings of the 'Süleymanname': a source for the study of sixteenth century Ottoman windows and architectural glass. Aptullah Kuran için yazılar. Essays in honour of Aptullah Kuran. Hazırlayanlar / editors Çiğdem Kafescioğlu - L.Thys-Şenocak. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999, pp.125-141

328 BAKIRER, Ömür. The paintings of the 'Süleymanname': a source for the study of sixteenth century Ottoman windows and architectural glass. Aptullah Kuran için yazılar. Essays in honour of Aptullah Kuran. Hazırlayanlar / editors Çiğdem Kafescioğlu - L.Thys-Şenocak. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999, pp.125-141

27 AGUSTOS 2004

27 AGUSTOS 2004

- Semseddin Si
Süleyman

5150
Şemseddin Sivasi'nin Süleymaniyye'si. AKKAYA, Hüseyin. Bil.
Uz. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
İstanbul, 1988. 404s.
Danışman: Prof.Dr.Amil Çelebioğlu.

15 HAZİRAN 19

- ŞEMSEDDİN-İ SİVASI
- SÜLEYMANNAME

242 - Şemseddin Sivasî'nin Süleymâniyye'si. 404 s.

Yüksök
Lisans

Hüseyin AKKAYA

Tez Dan.: Prof.Dr. Âmil ÇELEBİOĞLU

Kabul Tarihi: 1.7.1988
(Eski Türk Edebiyatı)

M. Ü.

İnceleme ve metin kısımlarından oluşan tezin birinci bölümünde, Süleyman Peygamber'in hayatı, dinî, tarihi ve menkabevî kaynaklara göre ele alınmıştır. İkinci bölümde, Türk edebiyatında kaleme alınan Süleyman Peygamber ile ilgili eserler tanıtılmıştır. Üçüncü bölümde, Şemseddin Sivasî'nin hayatı, edebi şahsiyeti ve eserleri incelenmiş, beşinci bölümde ise Süleymâniyye'si şekil ve muhteva yönünden ele alınıp edebi değeri açıklanmaya çalışılmıştır.

Metin kısmında, üç yazma metin karşılaştırılarak, tenkitli metin ortaya konulmuştur. Tezin sonunda, metinde geçen şahıs adları dizini yer almaktadır.

12 KASIM 1994

Bakıje Salih

- Süleymanname

16. Asırda Yazılan
Manzum Tarihler

28 EYLÜL 1992

Tarihîyat Enstitüsü T. 53

Zafiyî - Feth-i İncubukta ve Muton

Mubrecî - Şehnâme veya Süleymanname

Hâkî - Süleymanname

Muradî - İktisâdî Kula-i Nosal, Fetihnâme-i
Hayrettin Paşa, Oğuznâme-i Hayrettin Paşa,

Tarih-i Cezayir veya Tarih-i .. ..

Senâî - Süleymanname

Tarih-i Âli Osman

Rumuzî - Yemen Tarihî

Asîfî - Şeceretname

20 TEMMUZ 1996

Süleymânnâme'de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil-Üslûp ve Motifler

Yard. Doç. Dr. Hamdi GÜLEÇ*

Özet: Süleymânnâme, konu itibariyle Hz. Süleymân devrinin menkıbelerine dayanmaktadır. Süleymânnâme, Hz. Süleyman'ın mücadeleleri ve savaşlarını anlatan bir eserdir. Eserde Hz. Süleyman ile Turan Hakanı Alp Er Tunga'nın savaşlarına büyük bir yer verilmiştir. Firdevsî-i Rumî, eserinde dini inançları daha ağır bastığı için, savaşların sonunda, Hz. Süleyman'ı galip göstermiştir. Süleymânnâme'de, Firdevsî-i Rumî'nin Türk kimliğiyle gurur duyan ifadelerine de rastlanılmaktadır. Eserin manzum bölümlerinde dil ağır, nesirde ise daha sade bir dil kullanılmıştır. Manzum bölümleri nesir bölümlerinin bir terkânı gibidir. Eserin 42. cildinde bir metin incelemesi yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Süleymânnâme, Firdevsî-i Rumî (Uzun Firdevsî), Hz. Süleyman, Alp Er Tunga (Efrâsiyâb), Destan, Dil-Üslûp, Savaşlar.

Süleymânnâme, konu itibariyle Hz. Süleymân devrinin menkıbelerine dayanmaktadır. Süleymânnâme'nin yazarı Firdevsî, bu menkıbelerini naklederken devrin felsefe, hendese, nücûm ve tıp gibi bilgilerine ait malûmatı eserine serpiştirmiş, bundan dolayı eser ansiklopedik bir mahiyet kazanmıştır.

Firdevsî-i Rumî yahut Firdevsî-i Tavil (= Uzun Firdevsî), XV. asrın son yarısında, bilhassa II. Bayezid adına yazdığı Süleymânnâme adlı eseri ile tanınmış, Osmanlı muharrir ve şairidir. (İslam Ans. 1964: 649) "II. Bayezid zamanında İstanbul'a gelmiş. Kanuni Sultan Süleymân zamanında İranlı şair Firdevsî'yi takliden Şehnâme gibi bir Süleymânnâme yazmıştır. Uzun Firdevsî'nin bu eserinin büyük bir kısmı beğenilmeyerek yakılmıştır." (Türk Ansk. 1968: 349)

Firdevsî, gençlik yıllarında "Süleymânnâme" yazılmasıyla ilgili yarışmalara katılarak büyük bir ün kazanmıştır. O, halk arasında yaşayan kıssa ve menkıbeleri, İran ve Türk mitolojisinden alınan unsurlarla zenginleştirmiş ve klâsik edebiyatımızda İslâmîyet öncesi Türk destanlarına yer vermiş bir destan şairidir.

Firdevsî'nin Süleymânnâmesi eski Türk kültürü ile İslâmî kültürün bir sentezidir. Firdevsî'nin doğum tarihi kaynaklarda 1453 olarak gösterilmiştir. Ölüm

* Çanakale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / ÇANAKKALE
gulec_61@hotmail.com

A. 1626

- 123) Mancarlı H. Buff ware, red wash, black paint (black on red II).
- 124) Dinar-Kelainai. Buff ware, polished yellow slip, black and red paint (bichrome).
- 125) Emircik H. Buff ware, red polished slip, black paint (black on red I).
- 126) Pınarbaşı H. II. Buff ware, smoothed, black paint. (black on white II).
- 127) Kızılhisar H. Buff ware, polished slip, black paint (black on white I).
- 128) Seller H. Buff ware, polished cream slip, black and red paint (bichrome).
- 129) Medet H. Brown z smoothed inside, polished white slip, brown and red paint (bichrome).
- 130) Kızılhisar H. Buff ware, polished yellow slip, black and red paint. (bichrome).
- 131) Dinar-Kelainai. Pink ware, black paint (black on red).
Grey Ware, Çumra Area:
- 132) and 133) Alibey H. II. Fine slipped and polished grey ware.
- 134) Çumra H. C. Coarse grey ware (another at Dinar-Kelainai).
- 135) Alibey H. II. Fine slipped and polished grey ware.
- 136 and 137) Alibey H. II. Coarse grey ware.
- 138) Alibey H. II. Fine slipped and polished grey ware.
- 139 and 140) Okçu H. I. Coarse grey ware.
- South-West Anatolia: Grey Ware, Black and Red Burnished and Red Wash Ware:*
- 141) Dinar-Kelainai. Black ware, dark grey burnished slip, fluted.
- 142) Mancarlı H. Grey wash ware.
- 143) Dinar-Kelainai. Coarse grey ware.
- 144) Dinar-Kelainai. Buff ware, red burnished slip.
- 145 to 147) Mancarlı H. Fine slipped and polished grey ware.
- 148) Mancarlı H. Grey wash ware.
- 149 and 150) Mancarlı H. Buff ware, red wash.

BOSTAN'IN SÜLEYMANNÂMESİ

(FERDİ'YE ATFEDİLEN ESER) *

Dr. HÜSEYİN GAZİ YURDAYDIN

Sevgili anneciğimin
aziz hatırasına

GİRİŞ

Bu araştırmamızda Kanunî devrine muasır "Ferdî" mahlâşlı bir şahsın telifi olarak bilinen, bir aralık Kanunî'nin oğlu Şehzade Mustafa'ya atfedilen *Süleymannâme* (*Tarih-i Sultan Süleyman*) üzerinde duracak ve bu eserin, ilk önce, müellifinin kim olduğu hususunu aydınlatmaya, daha sonra da onun, devrin diğer kaynakları arasındaki yerini göstermeye çalışacağız.

Bu eserin mevcudiyetini tesbit imkânını bulduğumuz yeni bir nüshasında (Revan ktb., 1283) müellifin adı, sarîh bir şekilde "Bostan" (بستان) olarak kaydedilmiş bulunmaktadır. Aynı isim, "Ferdî" mahlâşlı bir şahsın telifi olarak bilinegelmekte olan bir nüshada dahi mevcut olmasına rağmen, bu kayıt, şimdiye kadar kimsenin nazarı dikkatini celbetmemiştir. Bu kayıtlara istinaden biz, bu eserin, ne "Ferdî" mahlâşlı bir şahsın ve ne de Kanunî'nin oğlu Şehzade Mustafa'nın telifi olduğunu, bilâkis "Bostan" mahlâşlı başka bir şahıs tarafından kaleme alınmış bulunduğunu ifade ve bu ifademizin doğruluğunu göstermeye çalışacağız.

Süleymannâme'mizin, "Ferdî" mahlâşlı bir şahsın telifi olduğu ve ilim âlemince bu adla tanınması, büyük bir ihtimalle, onu, meşhur eserinde¹ kullanmış olan Hammer'den itibaren başlamıştır². Zira

* Bu yazı, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığına Haziran 1952'de sunulmuş olan doktora tezimizin mukaddemesidir. Bu vesile ile araştırmamızın neşrini mümkün kılan Sayın Hocam Prof. Dr. Şinasi Altundağ ve Türk Tarih Kurumu idarecilerine teşekkür ederim.

¹ *Geschichte des Osmanischen Reiches*. 1835 yılında basılmış olan bu eser, önce Fransızca'ya, daha sonra M. Ata tarafından da ancak muayyen bir kısmı "*Devlet-i Osmaniye Tarihi*" adı ve notlar ilâvesile 10 cilt halinde Türkçeye tercüme edilmiştir.

² Gerçi Viyana'da Nat. Bibl.'de 998 Nu. da kayıtlı nüshanın (Va) gerek boş olan ilk yaprağında ve gerekse varak 6 a'da bulunan şiiirin son mısraında geçen "*ferdî*" kelimesinin karşısında müellifin "Ferdî" ile tahallüs ettiğine dair işaretler vardır. Ancak bu yazılar metnin yazısından farklıdır ve maalesef ne zaman yazıldıklarına

— Süleyman-nâme
— Celâl-zâde Salih Gelebi

CELÂL-ZÂDE SALİH'İN SÜLEYMAN-NÂME'Sİ *

HÜSEYİN G. YURDAYDIN

Kanunî devrinde yetişmiş bir ilim adamı olan Celâl-zâde Salih (899/1493-973/1565), bilindiği üzere, kendisi gibi bir bilgin ve aynı zamanda devrin ileri gelen bir devlet adamı olan Celâl-zâde Mustafa'nın kardeşidir. Tıpkı ağabeyi Mustafa gibi Salih de, tarihe ait eserler yazmıştır. Bu gün bu her iki yazarın, gerek hayatları ve gerekse eserleri hakkında oldukça geniş bilgilere sahip bulunuyoruz. Ancak itiraf etmek gerekir ki, bunlardan hususiyle Salih'in Kanunî devri tarihine ait eserleri konusundaki bilgilerin büyük ölçüde düzeltilmesi ve bu konunun aydınlaşma çıkarılması gerekmektedir. Nitekim Sayın Ord. Prof. İ. H. Uzunçarşılı, son zamanlarda yayınlanmış olan bir araştırmasında bu yazımızın konusu olan eser için "bu isimde bir eseri henüz görülmemiştir" demek suretiyle¹ bu konuda bir yazı yazılarak bilgi verilmesini zaruret haline getirmiştir. Bu sebeple bu yazımızda Salih'in sadece Kanunî devri tarihine ait eserleri ile ilgili meseleler üzerinde duracağız.

Aşık Çelebi ve Hasan Çelebi tezkirelerine göre, Celâl-zâde Salih, Sultan Kanunî Süleyman'ın Belgrad, Rodos ve Mohaç seferlerinin tarihini yazmıştır. Kâtip Çelebi'nin ünlü eseri *Kesfu'z-Zunûn*'da bu konuda bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 1838 yılında Leipzig Şehir Kütüphanesinde bulunan doğu yazmalarının katalogunu hazırlamış olan H. O. Fleischer ile F. Delitzsch, Celâl-zâde Salih'in bu kütüphanede bulunan *Tarih-i Sultan Süleyman* adlı bir eseri hakkında bilgi vermektedirler². Türkçe ve 197 varak olan bu eser, H. 926/1520-

* Bu tebliğ, Türk Tarih Kurumu tarafından Kanunî Sultan Süleyman'ın 400'üncü ölüm yıldönümü dolayısıyla 7-10 Eylül 1966 tarihleri arasında İstanbul'da hazırlanmış olan seminerde okunmuştur.

1 Bak. Ord. Prof. İ. H. Uzunçarşılı, *Onaltıncı asır ortalarında yaşamış olan iki büyük şahsiyet: Tosyalı Celâl-zâde Mustafa ve Salih Çelebiler*, *Bellekten* XXII, 87 (1958), s. 429.

2 Bak. H. O. Fleischer et F. Delitzsch, *Catalogus Librorum Manuscriptorum Qui in Bibliotheca Senatoria Civitatis Lipsiensis Asservantur, Codices Orientalium Linguarum*, Grimde MDCCCXXXVIII, p. 522, Nr. CCLXXXVIII (K.12).

İlahiyat Fakültesi Dergisi, (c. 14, 1966) s. 1, 1967 ANKARA

Not: Bu makale 1-12 sayfaları arasındadır.

Dergi Ansiklopedi kütüphanesinde mevcuttur.